

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Навчально-науковий інститут педагогіки, психології,
підготовки фахівців вищої кваліфікації

Кафедра інноваційних та інформаційних
технологій в освіті

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

СИЛАБУС

обов'язкової навчальної дисципліни
для підготовки доктора філософії

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 015 Професійна освіта

Освітньо-наукова програма Теорія і методика
професійної освіти

Кількість кредитів: 3

Загальна кількість годин: 90

Мова викладання: українська

Лекції: 20 год

Практичні заняття: 10 год.

Самостійна робота: 60 год.

Вид контролю: екзамен

КОЛОМІЄЦЬ А.М., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, професійної освіти і управління освітніми закладами

ауд. 236

e-mail:

alla.kolomiets@vspu.edu.ua

2021-2022 н.р.

Анотація

Силабус «Філософські засади та методологія наукового дослідження» призначений для підготовки доктора філософії галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 015 Професійна освіта.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософські засади та методологія наукового дослідження» є окреслити коло проблематики філософії наукового пізнання; виявити його історичні та сучасні параметри; ознайомити аспірантів з основними ідеями, напрямками, класичними творами; сформувані такі компетентності, як здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, діяти в нестандартних ситуаціях та нести соціальну і моральну відповідальність за свої рішення, здатність до саморозвитку і використання власного творчого потенціалу, здатність керувати колективом у сфері професійної діяльності, толерантно сприймаючи соціальні, етичні, конфесійні та культурні відмінності.

Основними завданнями вивчення обов'язкової дисципліни «Філософські засади та методологія наукового дослідження» є наступні завдання:

- вивчення обов'язкової дисципліни «Філософські засади та методологія наукового дослідження» є наступні завдання:
- показати роль філософії та методології наукового знання у становленні та розвитку науки;
- ознайомити з історією осмислення феномену науки у філософській традиції;
- сприяти вдосконаленню логічного мислення аспірантів;
- пов'язувати проблеми конкретно-наукових досліджень із загальнофілософськими положеннями;
- формування філософсько-методологічної позиції майбутніх викладачів у процесі усвідомлення особливостей методологічного забезпечення історико-педагогічного дослідження.

Перелік тем (загальні блоки)

РОЗДІЛ 1. Філософські засади та методологія наукового дослідження

ТЕМА 1. Філософія науки: основні поняття та дефініції

ТЕМА 2. Генезис науки та основні стадії її історичної еволюції

ТЕМА 3. Особливості та інновації методології соціально-гуманітарного пізнання

ТЕМА 4. Інституціональна організація науки

ТЕМА 5. Філософські засади соціально-гуманітарних наук та їх специфіка

ТЕМА 6. Структура наукового пізнання

ТЕМА 7. Методологічний арсенал педагогічної науки

ТЕМА 8. Проблема об'єктивності, абсолютності та відносності у пізнанні, істина як процес

ТЕМА 9. Основні концепції філософії педагогічної науки та освіти

ТЕМА 10. Наука в контексті сучасної цивілізації

Календарний план

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
1.	Філософія науки: основні поняття та дефініції	2	1
2.	Генезис науки та основні стадії її історичної еволюції.	2	
3.	Особливості та інновації методології соціально-гуманітарного пізнання		
4.	Інституціональна організація науки	2	1
5.	Філософські засади соціально-гуманітарних наук та їх специфіка.		
6.	Структура наукового пізнання		
7.	Методологічний арсенал педагогічної науки		1
8.	Проблема об'єктивності, абсолютності та відносності у пізнанні, істина як процес.	2	
9.	Основні концепції філософії педагогічної науки та освіти.	2	1
10.	Наука в контексті сучасної цивілізації.		
УСЬОГО ГОДИН		10	4

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
1.	Філософія науки: основні поняття та дефініції	10	10
2.	Генезис науки та основні стадії її історичної еволюції.	5	15
3.	Особливості та інновації методології соціально-гуманітарного пізнання	5	10
4.	Інституціональна організація науки	5	10
5.	Філософські засади соціально-гуманітарних наук та їх специфіка.	5	
6.	Структура наукового пізнання	5	10
7.	Методологічний арсенал педагогічної науки	10	10
8.	Проблема об'єктивності, абсолютності та відносності у пізнанні, істина як процес.	5	
9.	Основні концепції філософії педагогічної науки та освіти.	5	15
10.	Наука в контексті сучасної цивілізації.	5	
Усього годин		60	80

Оцінювання

Розподіл балів

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА																				Контрольна робота	Підсумкова контроль (екзамен)	Загальна кількість балів
РОЗДІЛ І																						
Т1		Т2		Т3		Т4		Т5		Т6		Т7		Т8		Т9		Т10				
Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.	Аво.	Ср.			
5	2	5	2	5	2	5	2	5	2	5	2	5	2	5	2	5	2	5	5	10	20	100

Шкала оцінювання: сто балова, ECTS, розширена

Сума балів за всівидинавчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
		<i>Для екзамену, заліку, курсової роботи, практики</i>
90-100	A	відмінно
80-89	B	дуже добре
75-79	C	добре
60-74	D	задовільно
50-59	E	достатньо
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	неприйнятно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Результати навчання, що підлягають оцінюванню

№ з/п	Назва теми	Результати навчання
1.	Філософія науки: основні поняття та дефініції	Знання і розуміння розрізняти основні концепції, моделі освіти, розуміти теоретичні і практичні проблеми, історичного розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодівати термінологією з досліджуваного наукового напрямку; визначати актуальні проблеми, новітніх досягнень і сучасних тенденцій розвитку професійної освіти в Україні та за кордоном.
2.	Генезис науки та основні стадії її історичної еволюції.	Оперувати методами науково-дослідної діяльності, методами генерування нових ідей під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань у обраній та суміжних галузях, методами критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень.
3.	Особливості та інновації методології соціально-гуманітарного пізнання	Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності; аналізувати нормативно-правову базу розвитку вітчизняної освітньої політики з питань входження в Європейський освітньо-науковий простір; вивчати й впроваджувати досвід інноваційно-проектної і грантової діяльності.

4.	Інституціональна організація науки	Окреслювати актуальні проблеми сучасної психолого-педагогічної науки; предмет і завдання професійної освіти в сучасних умовах, осмислення її значення для широкої практики.
5.	Філософські засади соціально-гуманітарних наук та їх специфіка.	Характеризувати логіку наукового пошуку, послідовність й обґрунтованість висунутих положень, а також використовувати широкий арсенал методів наукових досліджень; наукову та наукову-технічну діяльність, інфраструктуру міжнародного і вітчизняного дослідницького простору, правила проведення аналізу науково-технічної інформації та грантайтингу.
6.	Структура наукового пізнання	Окреслювати теоретичну та практичну діяльність людини. Особливості чуттєвого пізнання та його роль у процесі наукового дослідження, форми чуттєвого пізнання. Сенсуалізм в історії філософії і науки. Сутність раціонального пізнання та його значення у процесі педагогічного наукового дослідження. Співвідношення чуттєвого і раціонального у процесі пізнання. Науковий факт, проблема, ідея та гіпотеза, закон, концепція, теорія як форми наукового пізнання. Особливості емпіричного рівня пізнання. Поняття теоретичного рівня наукового пізнання та його співвідношення із раціональним пізнанням. Відносний характер емпіричного і теоретичного рівнів наукового пізнання. Поняття наукового факту у природничих і гуманітарних науках. Співвідношення факту і теорії у науці.
7.	Методологічний арсенал педагогічної науки	Формувати методології наукового пізнання у філософії XVII-XVIII ст. Індуктивний метод наукового пізнання, його переваги та обмеженість. Дедуктивний метод наукового пізнання, його особливості. Розвиток методології наукового пізнання у XIX-XX століттях. Загальнонаукові методи наукового пізнання: аналіз, синтез, моделювання, спостереження. Методологія педагогічних досліджень.
8.	Проблема об'єктивності, абсолютності та відносності у пізнанні, істина як процес.	Проблема критеріїв істинності наукового знання. Поняття практики, підходи до розуміння її природи. Роль практики у процесі пізнання дійсності. Характерні риси науковості: системність, відтворюваність, детермінованість, доступність для узагальнень та передбачень, проблемність, верифікованість, критичність, орієнтація на практику. Проблема критеріїв наукової істини. Критерії науковості як результат історичного розвитку науки та культури.
9.	Основні концепції філософії педагогічної науки та освіти.	Педагогічна наука і суспільство. Методологічні принципи філософії освіти в еволюції сучасного наукового знання. Тенденції у філософії освіти кінця XX-початку XXI ст. Співвідношення філософських і загальнонаукових методів у педагогічних науках.
10.	Наука в контексті сучасної цивілізації.	Володіти особливостями сучасної науки. Вплив техніки і новітніх технологій на всі сфери життєдіяльності соціуму. Позитивні та негативні наслідки науково-технічного прогресу. Роль науки в життєдіяльності суспільства. Проблема неоднозначності світоглядних інтерпретацій новітніх досягнень науки. Моральні та правові регулятиви розвитку науки. Відповідальність вченого. Етика науки. Наука і глобальні проблеми. Шляхи вирішення глобальних проблем сучасності.

Література

Основна

1. Філософія науки : навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
2. Філософія науки: курс лекцій / В.О. Ханстантинов. — Миколаїв: МНАУ, 2017. — 188 с.
3. Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
4. Добронравова І.С. Новітня філософія науки [Підручник для студ. філос. ф-тівун-тів і аспірантів (для складання канд. іспиту з філософії та філософії науки)] / І.С. Добронравова, Т.М. Білоус, О.В. Комар. – К. : Логос, 2009.
5. Максюта М.Є. Філософія науки [Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот.] / М.Є. Максюта – К. : Урожай, 2004.
6. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки: [Підручник для студ. вищих навч. закл.]. / Е.П. Семенюк, В.П. Мельник. – Л.: Світ, 2006.
7. Філософія науки та інноваційного розвитку [Навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. – К.: Міленіум, 2010.
8. Фірсова Л.В. Філософія науки [Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.] /Л.В. Фірсова, І.П. Черних, Я.М. Білик ; Л.В. Фірсова (ред.). – Х.: ППВ "Нове слово", 2003. – 335 с.
9. Філософія науки та інноваційного розвитку [Навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. – К.: Міленіум, 2010.

Додаткова

1. Авшенюк Н. М. Тенденції розвитку транснаціональної вищої освіти у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: монографія / за наук. ред. Лещенко М. П. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2015. 450 с.
2. Балл Г. О. Категорія культури у визначенні орієнтирів. Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти: зб. наук. пр. / ред. І. А. Зязюн, С. О.Черепанова, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва та ін. Львів: Видавництво «Сполом», 2002. Вип. 8. 384 с.
3. Гончаренко С. У. Методологічні засади побудови педагогічної теорії. Професійна освіта: Педагогіка і психологія / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Ченстохова ; Київ, 2012. С.37–48.
4. Губерський Л. В., Андрущенко В. П. Філософія як теорія та методологія розвитку освіти. Київ: МП Леся, 2008. 516 с.
5. Гузій Н. В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти: монографія. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. 243 с.
6. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Черкаси: Вид-во ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
7. Коломієць А. М., Лазаренко Н. І. Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти. Науковий вісник Південноукраїнського

національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Серія: Педагогіка. Одеса: ПНПУ, 2016. Вип. 3(110). С.47–52.

8. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934>

9. Концепція розвитку педагогічної освіти: затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

10. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. 2–ге вид. Київ: Т-во «Знання» України, 2011. 520 с.

11. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Синергетика в освіті: контекст людиноцентризму: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2012. 368 с.

12. Кушнір В. А. Системний аналіз педагогічного процесу: методологічний аспект. Кіровоград: Вид. центр КДПУ, 2001. 348 с.

13. Лук'янець В. С., Кравченко О. М., Озадовська Л. В. та ін. Світоглядні імплікації науки. 2004. – 408 с.

14. Онищенко В. Д. Фундаментальні педагогічні теорії: монографія. Львів: Норма, 2014. 356 с.

15. Саух П. Ю. Україна на межі тисячоліть: трансформація духу і випробовування національним буттям. Рівне: Волинські обереги, 2001. 219 с.

16. Слостенін В. А. Методологическая культура учителя. Москва: Магистр-Пресс, 2000. 234 с.

17. Філософія і методологія розвитку вищої освіти України в контексті євроінтеграційних процесів: монографія / [авт.: В. П. Андрущенко, М. І. Бойченко [та ін.]] ; НАПН України, Ін-т вищ. освіти НАПН України. Київ: Пед. думка, 2011. 317 с.

18. Філософія інтеграції: монографія / За заг. ред. В. Д.Бондаренка, Ф. Г.Ващука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. 544 с.

Інформаційні ресурси

1. Сторінка кафедри педагогіки та професійної освіти

2. Бібліотечно-інформаційний ресурс (книжковий фонд, періодика, фонди на електронних носіях тощо) бібліотеки ВДПУ, Вінницької обласної наукової бібліотеки ім. Тімірязєва, Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbu.gov.ua> /), Київ, просп. Голосіївський, 3 +380 (44) 525-81-04 та інших бібліотек.

3. Інституційний репозитарій ВДПУ (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, патенти, комп'ютерні програми, статистичні матеріали, навчальні об'єкти, наукові звіти).

Інтернет-ресурси:

4. <http://www.nbu.gov.ua> - Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.
5. <https://pidruchniki.com/filosofiya/> - Філософія: навчальні матеріали онлайн.
6. <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html> – бібліотеки та інформаційні центри України (наук. Бібліотека ім. Вернадського).
7. <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-10.html> – Філософія – Політологія: Онлайн.

Політика курсу

Політика курсу регулюється:

1. Положенням про організацію освітнього процесу у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського:

<http://www.vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p5.pdf>

2. Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського:

<http://www.vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p2.pdf>

3. Положенням про академічну мобільність студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського:

<http://www.vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p3.pdf>

4. Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського:

<http://vspu.edu.ua/content/position/pol7.pdf>

5. Положенням про внутрішню систему забезпечення якості освіти у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського:

<https://vspu.edu.ua/content/position/p28.pdf>

6. Положенням про використання європейської кредитної трансферно накопичувальної системи у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського:

<https://vspu.edu.ua/content/img/education/graph/p6.pdf>

Політика щодо оцінювання: При викладанні курсу використовується поточний, модульний і підсумковий контроль навчальних досягнень студентів. Контроль і оцінювання навчальних досягнень з дисципліни «Сучасні інформаційні технології та медіаосвіта» здійснюється за 100-бальною шкалою. Співвідношення між поточним і підсумковим контролем у загальній оцінці з дисципліни становить 80:20. Максимальну кількість балів, які може набрати здобувач вищої освіти за різні види контролю наведені у таблиці «Розподіл балів».

Поточний контроль передбачає перевірку рівня засвоєння теоретичних знань, виконання завдань лабораторних занять та їх захист, виконання завдань самостійної позааудиторної роботи.

Модульний контроль передбачає перевірку засвоєння знань та умінь здобувачів вищої освіти з певного розділу дисципліни. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку у 1 семестрі. Результати складання заліку оцінюються максимально в 20 балів. Складання заліку передбачає обов'язкову присутність студента.

Підсумкова кількість балів за навчальну дисципліну оцінюється у формі рейтингового балу, максимальне значення якого рівне 100, за розширеною шкалою та в системі ECTS. Підсумковий рейтинговий бал є сумою балів за поточний, модульний і підсумковий контроль.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (50% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання тем (модулів) відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань заборонені (у т.ч. мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та виконання розрахунків лабораторних завдань.

Політика щодо відвідування: Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.